

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії
Кафедра загальної психології та психодіагностики**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 4

Рівне - 2011

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 4. – Рівне: РДГУ, 2011. – 184 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № __ від __ квітня 2011 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

Зміст

<i>Вступ</i>	
<i>Безлюдна В.І.</i> Діагностика психофізіологічного розвитку новонароджених	
<i>Бабасва Р.</i> Проблеми схильності до суїциду як аутоагресивної поведінки серед підлітків	
<i>Бенедюк О.</i> Психологічні особливості життєвої перспективи осіб з серцево – судинним захворюванням	
<i>Берун П.</i> Дослідження фобій як одного з видів психофізіологічних розладів, та шляхи її корекції.....	
<i>Блажко О.</i> Важливість дослідження імпліцитних теорій інтелекту для майбутніх психологів.....	
<i>Бойко О.</i> Теоретичний аналіз проблеми психологічних особливостей формування образу майбутнього шлюбного партнера у студентської молоді	
<i>Борейчук О.</i> Проблема розвитку емоційної сфери дошкільника	
<i>Вознюк А.</i> Психологічні особливості професійного вигорання працівників правоохоронних органів	
<i>Вознюк І.</i> Вплив емоційних розладів на внутрішню картину хвороби особистості.....	
<i>Воробей О.</i> Мотивація до занять фізичною культурою і спортом як передумова збереження психічного здоров'я особистості.....	
<i>Герасимчук О.</i> Вплив телевізійної продукції на особливості поведінки дошкільників.....	
<i>Гречин М.</i> Теоретичні засади вивчення емоційного вигорання педагога.....	
<i>Демчук Н.</i> Психологічні особливості ціннісних орієнтацій молодших школярів	
<i>Дем'янюк О.Б.</i> Образ світу як психологічний феномен	
<i>Дзюба О.</i> Гендерні особливості прояву агресивної поведінки	
<i>Дорошко Н.</i> Фактори становлення статевої ідентифікації в юнацькому віці	

Жарська Т. Корекція тривожних станів студентів.....

Захарчук М. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх педагогів.....

Зінчук С. Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінки.....

Зінчук Т. Вплив сімейних конфліктів особистості на розвиток дитини дошкільного віку.....

Збанацька А., Осьмак Л.П. Аналіз тривожності як чинника невротизації підлітків.....

Кириченко О. Гендерні аспекти конфліктності у системі родинних відносин «батьки-діти».....

Ковалевич М. Теоретичний аналіз проблем готовності студентської молоді до відповідального батьківства.....

Корчакова Н.В. Аналіз перцептивних можливостей дітей у період новонародженості.....

Крюкова Л. Характеристика емоційної сфери молодшого школяра в контексті психічного здоров'я особистості.....

Кузьменко О. Аутизм на ранньому етапі розвитку дитини.....

Левшунова К., Осьмак Л.П. Психологічний аналіз соціально-перцептивних оцінок взаємодії тренера і гравців футбольної команди.....

Лук'яничук Г. Поняття «психічне» здоров'я особистості.....

Луцик Т. Проблема впливу засобів інформації на дітей молодшого шкільного віку.....

Лясковець Т. Проблеми соціальної дезадаптації особистості в підлітковому віці

Марчук В. Методи психокорекції страхів дітей молодшого підліткового віку.....

Мельник Ю. Психологічний аналіз відмінностей міжособистісних відносин юнаків та дівчат у підлітковому віці.....

Мельничук О. Психологічний аналіз феномену подружньої сумісності.....

- Миرونчук А.** Тези доповіді на тему: «дослідження рівня тривожності у творчих особистостей з особливими потребами».....
- Михальчук Д.** Вчення про домінанту та проблеми норми і патології у психології.....
- Мосійчук О.** Особливості профілактики психічних розладів особистості.....
- Мушка І.** Порівняльна характеристика розвитку ціннісної сфери старшокласників і студентів
- Окач В.** Формування гендерної ідентичності в підлітковому віці
- Омельчук Т.** Психологічні особливості проявів тривожності в юнаків призовного віку.....
- Ординська О.** Психологічні особливості рефлексії як компоненту самосвідомості у підлітковому віці
- Осипчук О.** Психологічні особливості розуміння молодшими школярами моральних аспектів ситуації
- Підцерковний Р.** Аналіз співвідношення когнітивних стилів та рівня інтелекту.....
- Пінаєва М.** Психосоматичні розлади та їх залежність від властивостей темпераменту
- Прит Т.** Соціально-психологічні чинники виникнення міжособистісних конфліктів у ранньому юнацькому віці.....
- Пустовіт М.** Тип сімейних стосунків як чинник девіантної поведінки сучасних підлітків
- Ревко Н.** Когнітивно-стильові чинники психічного здоров'я особистості.....
- Росовський О.** Соціально-психологічні особливості студентської групи.....
- Руденко А., Осьмак Л.П.** Стратегії поведінки військовослужбовців у стресових ситуаціях
- Сержанюк М.** Гендерні особливості вирішення конфліктів у підлітковому віці
- Смоляк А.** Психологічні особливості розвитку просоціальної поведінки у підлітковому віці

Актуальні питання психологічної науки

Степанюк Н. Аналіз впливу релігійної віри на свідомість дітей, що виховуються в умовах часткової деривації.....

Талайчук Т. Аналіз негативного впливу реклами на психіку людини

Тендюк М. Особливості сприймання дошкільнятами своїх сиблінгів.....

Тищенко І. Вплив гепатиту в на функціональний стан особистості....

Торчило Л. Розвиток мотиваційного компоненту професійної діяльності.....

Фурда Т. Гендерні відмінності і стереотипи у сприйманні реальності та їх вплив на відносини з протилежною статтю

Цюлюпа М. Психічне здоров'я та його значення у професійній діяльності психолога.....

Чичук О. Шляхи оптимізації соціально – психологічного клімату в колективі

Шпинюк В. Психологічні особливості агресивної поведінки підлітків та їх корекція в процесі навчальної діяльності.....

Штреймікіс Є. Становлення особистості майбутнього вчителя як суб'єкта життєтворчості

Актуальні питання психологічної науки

сформовані лише в третини юнаків і дівчат підліткового віку. У молодших же школярів ціннісні орієнтації тільки формуються. Отже, у більшості учнів молодших класів, на нашу думку, є тільки уявлення і певні думки стосовно ціннісних орієнтацій, вони тільки починають формуватися, і поки ще немає підстав стверджувати, що вони перетворилися в стійку властивість особистості. Наявність певної системи цінностей особистості представляється необхідною психологічною умовою для формування такого важливого особистісного новоутворення як виникнення зрілих життєвих планів, особистого й професійного самовизначення учнів тощо. Ціннісні орієнтації формуються на основі вищих соціальних потреб і їхня реалізація відбувається в загальносоціальних, соціально-класових умовах діяльності. Вони є складовими елементами свідомості, частиною її структури.

Загалом, проведене дослідження засвідчило факт недостатньої сформованості ціннісних орієнтацій у молодших школярів. Діти даного віку ще не досить чітко розуміють важливість і значимість того чи іншого судження, не надають великого значення вибору. Це можна пояснити з одного боку слабким розвитком у дітей даного віку уявлення про ціннісні орієнтації, а з іншого – безпосередньо вказує, що ціннісні орієнтації формуються у сім'ї. Відповідно до прийнятих цінностей, вибудовується поведінка дітей, будуються їхні взаємини з навколишнім світом.

Несформованість основного механізму виділення цінностей – перешкоджає учням усвідомлено вибирати у певну структуру ті або інші цінності людського життя у якості головних цілей.

Список використаних джерел

1. Алексеев В.Г. Ценностные ориентации личности и проблема их формирования. - М., 1979.
2. Леонтьев Д.А. Методика изучения ценностных ориентаций. - М.Смысл 1992.
3. Ценностные ориентации и интересы школьников. М., 1982г.
4. Ядов В.А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности // Методические проблемы социальной психологии. М., 1975г.

УДК 159.922:141.2

ОБРАЗ СВІТУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Дем'янюк Олена, аспірантка РДГУ

Вивчення суб'єктивного простору особистості було і залишається одним з актуальних завдань психологічної науки.

Дослідження уявлень людини про саму себе, про навколишній світ має велике значення для теоретичного осмислення структурної організації індивідуальної свідомості. Для опису суб'єктивного уявлення світу широко використовуються такі поняття, як «образ світу», «картина світу», «схема реальності», «когнітивна карта», «модель світу» та інші. Категорія «образ світу» широко використовується дослідниками різних наукових галузей, що спонукає здійснити змістовний аналіз цього поняття.

У психологічному словнику «образ світу» визначається як „...цілісна, багаторівнева система уявлень людини про світ, інших людей, себе, власну діяльність.” [8, с.350]. Фундаментальна розробка концепції «образу світу»міститься у працях О.Ю. Артем'євої, Г.О. Бєрулава, Ф.Є. Василюка, О.М. Леонтьєва, В.В. Петухова, С.Д. Смірнова та ін.

Термін «образ світу» у вітчизняній психології з'явився завдяки О.М. Леонтьєву, який зазначав, що сама проблема сприйняття в психологічній науці повинна ставитися як „проблема побудови в свідомості індивіда багатомірного образу світу, образу реальності... психологія образу (сприйняття) є конкретно-наукове знання про те, як у процесі своєї діяльності індивіди будують образ світу -- світу, в якому вони живуть, діють, який вони самі перетворюють і частково створюють; це -- знання також про те, як функціонує образ світу, опосередковуючи їх діяльність в об'єктивно реальному світі» [5, с. 254].

Психологічний зміст категорії „образ світу” включає суб'єктивне відображення у свідомості людини навколишньої дійсності завдяки функціонуванню сенсорно-перцептивної системи, а також пізнавальній предметній активності. О.М. Леонтьєв наводить таке пояснення: „У людини світ набуває в образі п'ятий квазівимір... Це перехід через чуттєвість за межі чуттєвості, через сенсорні модальності до амодального світу. Предметний світ виступає у значенні, тобто картина світу наповнюється значеннями” [5, с. 260].

Продовженням і розвитком ідей О.М. Леонтьєва стали дослідження С.Д. Смірнова, Ф.Є. Василюка, В.В. Петухова та ін., в яких розглядаються поряд з психологічними процесами способи знаково-символічної діяльності суб'єкта.

Основна думка численних публікацій С.Д. Смірнова — ідея первинності образу світу щодо окремого чуттєвого сприйняття; в якому «ціле передє своїй частині », «не світ образів, а образ світу регулює і спрямовує діяльність людини » [9, с. 23]. Заслуговує на увагу думка С.Д. Смірнова про три рівні функціонування образу світу:

Актуальні питання психологічної науки

сенсорно-перцептивний, інтелектуальний та особистісний. Також автор пов'язує поняття «образ світу» і «картина світу», розглядаючи образ світу як системоутворюючий елемент картини світу: образ світу він описує як ядерну структуру щодо картини світу, тобто образ світу як цілісний об'єкт є ядерним утворенням щодо картини світу, яка формується на його основі [9, с. 61].

Продовжив дослідження образу світу В.В. Петухов, який ядерні структури розуміє як «фундаментальні опори існування людини як свідомої істоти, які відображають її дійсні зв'язки зі світом ...» [7, с. 15], тобто як певні стійкі уявлення про світ, які можна розглядати як центральну смислову зону картини світу - стабільну, стійку підсистему. Образ світу В.В. Петухов розуміє як конструкцію, що закріплює досвід взаємодії суб'єкта з реальністю, його знання про навколишнє середовище.

Актуальними для нашого дослідження є також роботи Ф.С. Василюка, який досліджував образ світу, в першу чергу, з точки зору його емоційної складової, особливостей переживання суб'єктом обставин реальності і себе, свого місця та ролі в цих обставинах. Автор розвиває таку принципову властивість образу, як суб'єктивність: у своїй поведінці індивід керується не стільки «об'єктивними» особливостями реальної ситуації, скільки власним сприйняттям останньої. Таким чином, автор виводить на перший план емоційно-ціннісний компонент образу світу і показує його значення як чинника, що детермінує поведінку суб'єкта в залежності від способів сприйняття світу, з яким він вступає у взаємодію [4, с. 117].

У працях О.Ю. Артем'євої образ світу розглядається як «інтегратор» слідів взаємодії людини з об'єктивною дійсністю. Вона пропонують трирівневу системну модель образу світу. Перший рівень — «перцептивний світ» — слід не відокремлений від модальності, чуттєвої представленості. Другий рівень — «картина світу» - представлений ставленнями до подій реальності, при цьому зберігається модальна специфічність їх представленості. Третій рівень — «образ світу» — це прошарок амодальних структур, які утворюються при обробці попереднього рівня [1].

О.С. Баксанський та О.М. Кучер розвивають думку О.М. Леонт'єва про значимість сукупного людського досвіду, в якому практичне освоєння дійсності пов'язано з її духовним освоєнням, що можливе шляхом наділення зовнішніх щодо до свідомості суб'єкта явищ і феноменів смислами і значеннями. Автори стверджують, що пізнання являє собою не тільки відображення характеристик реальності, а швидше її репрезентування, тобто побудову моделі

реальності, яка позначається як образ світу. У рамках даного підходу образ світу визначається як структура, яка фіксує всі результати пізнавальної діяльності суб'єкта, набуті ним в процесі пристосувальної взаємодії з навколишнім середовищем, причому як на протязі його індивідуальної історії, так і в ході філогенетичного розвитку виду. На думку вищезначених авторів одиницею аналізу образу світу є персональний конструкт (з посиланням на Дж. Келлі) [2, с 64].

Отже, доцільно трактувати образ світу як систему персональних конструктів. Заслугове на увагу думка про те, що персональний конструкт є утворенням, яке засноване на найбільш стійких, культурних константах, вироблених історико-культурним досвідом поколінь і можливостями особистісної, індивідуальної оцінки. Архетипічні, глибинні шари психіки несуть інформацію, накопичену попередніми поколіннями (К. Юнг). Отже, поняття «персональний конструкт» можливо доповнити поняттям «колективний конструкт» як дві нерозривні частини єдиного цілого - образу світу [6, с 64].

Згідно концепції Г.О. Борулава [3], «образ світу» формується на основі інтеграції уявлень суб'єкта про навколишній світ, на його формування безпосередньо впливає весь емпіричний досвід, що є у людини. В рамках цієї концепції «образ світу» розглядається як особистісно обумовлене, первинно невідрефлексоване, інтегративне ставлення суб'єкта до себе і навколишнього світу, яке містить в собі наявні у суб'єкта ірраціональні установки. Отже, беручи до уваги існування двох складових образу світу – наукової та емпіричної, наголошується на тому, що саме емпірична складова образу світу суб'єкта, яка в значній мірі опосередкована сферою несвідомого, складає основу образу світу, як більш емоційно насичена та особистісно обумовлена .

Таким чином, вітчизняна психологія зробила вагомий внесок у дослідження образу світу, які дозволяють розглядати його не тільки як психофізіологічне явище, а насамперед як інтегративний багаторівневий феномен свідомості та сфери несвідомого, суб'єктивно-особистісне, соціально-культурне утворення, наділене смислами і значеннями, що виявляють культурну основу світосприйняття.

Список використаних джерел

1. Артемьева Е.Ю. Психология субъективной семантики. --М.: Издательство ЛКИ, 1980. – 136 с.
2. Баксанский О.Е., Кучер Е.Н. Когнитивный образ мира: Научная монография. – М.: «Канон», 2010.—224 с.
3. Борулава Г. А. Образ мира как мифологический символ. М.,

2001.

4. Василюк Ф.Е. Психология переживания.– М.: Издательство Московского университета, 1984.—250 с.
5. Леонтьев А.Н. Образ мира / Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т.П. — М.: Педагогика, 1983. — 320 с.
6. Первушина О.В. Образ мира как проблема междисциплинарного исследования // Мир науки, культуры, образования. № 4 (16) 2009.
7. Петухов В.В. Образ мира и психологическое изучение мышления // Вестник Моск. ун-та. Сер.14, Психология. - М., 1984. - №4.
8. Словарь практического психолога / Сост. С. Ю. Головин. — Минск: «Издательство АСТ», 2003. — 800 с.
9. Смирнов С.Д. Мир образов и образ мира // Вестник МГУ. Сер.14, Психология. – 1981. – №2.

УДК 159.923.3:316.613.434

**ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОЇ
ПОВЕДІНКИ**

Дзюба Олена, студентка РДГУ

Резюме. У статті розглядається проблема прояву агресивної поведінки в залежності від приналежності до чоловічої чи жіночої статі.

Ключові слова: агресія, агресивність, гендер.

Для наукового осмислення людської агресивності необхідно насамперед уточнити смисл і значення основних понять, пов'язаних з цим феноменом [4, с.13]. У літературі є безліч визначень агресії та агресивності. Однак, слід розмежовувати ці поняття, оскільки, вони не є тотожними. Під агресивністю слід розуміти властивість особистості, яка виявляється в готовності до агресії, таким чином, агресія є певними діями, які заподіюють шкоду іншому об'єкту, а агресивність – це готовність до агресивних дій відносно іншого, яку забезпечує готовність особистості сприймати та інтерпретувати поведінку іншого відповідним чином [4, с.14].

Однак, попри різного роду суперечностей під агресією розуміють будь-яку форму поведінки, напружену на образу чи заподіяння шкоди іншій живій істоті, не бажаному подібного ставлення [1].

Агресія проявляється у двох формах: в формі ворожої агресії, яка породжується такими емоціями, як гнів і бажання причинити